Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

27 октомври 2016 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност, признаване и изпълнение на съдебни решения по брачни дела и по дела, свързани с родителска отговорност — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Член 15 — Прехвърляне на делото на съд на друга държава членка — Приложно поле — Условия за прилагане — По-подходящ съд — Висш интерес на детето“

По дело C-428/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Supreme Court (Върховен съд, Ирландия) с акт от 31 юли 2015 г., постъпил в Съда на 4 август 2015 г., в рамките на производство по дело

Child and Family Agency

срещу

J. D.

в присъствието на:

R. P. D.

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen, председател на състава, M. Vilaras, J. Malenovský (докладчик), M. Safjan и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: L. Hewlett, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 12 май 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Child and Family Agency, от L. Jonker, solicitor, T. O’Leary, SC, и D. Leahy, barrister,

— за J. D., от I. Robertson, solicitor, и de Blacam, SC, както и от G. Lee, BL,

* Език на производството: английски.

— за детето R. P. D., от G. Irwin, solicitor, и G. Durcan, SC, както и от S. Fennell, BL, и N. McDonnell, BL,

— за Ирландия, от E. Creedon и L. Williams, както и от A. Joyce, в качеството на представители, подпомагани от A. Carroll, BL,

— за чешкото правителство, от M. Smolek и J. Vláčíl, в качеството на представители,

— за словашкото правителство, от B. Ricziová, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от M. Wilderspin, в качеството на представител,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 16 юни 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183 и поправка в ОВ L 99, 15.4.2016 г., стр. 34).

2 Запитването е отправено в рамките на съдебен спор между г-жа J. D. и Child and Family Agency (Агенция за детето и семейството, Ирландия, наричана по-нататък „Агенцията“) във връзка с положението на второто ѝ дете, малолетното R.

Правна уредба

3 Съображения 5, 12, 13 и 33 от Регламент № 2201/2003 гласят:

„(5) За да се гарантира равенството на всички деца, настоящият регламент обхваща всички решения относно родителската отговорност, включително мерките за защита на детето, независимо от каквато и да е връзка с брачното производство.

[…]

(12) [Правилата] за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, [установени с настоящия регламент], са оформени в светлината на [висшия] интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентността на първо място трябва да [имат юрисдикциите на] държавата членка [по] обичайното пребиваване на детето, освен в няко[и] случаи на промяна на пребиваването на детето [или] по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност.

(13) В интерес на детето, настоящият регламент позволява, по силата на изключение и при спазването на определени условия, на съда, който е компетентен, да може да прехвърли делото на съда на друга държава членка, ако този съд е по-подходящ да разгледа делото. Въпреки това, в този случай на втория съд не трябва да му бъде позволено да прехвърли делото на трети съд.

[…]

(33) Настоящият регламент зачита основните права и спазва принципите на Хартата на основните права на Европейския съюз. В частност, той желае да гарантира зачитането на основните права на детето, както са предвидени от член 24 [от] Хартата [н]а основните права на Европейския съюз“.

4 Член 1 от Регламент № 2201/2003, озаглавен „Приложно поле“, гласи:

„1. Настоящият регламент се прилага, независимо от характера на съда или правораздавателния орган, по граждански дела, отнасящи се до:

[…]

б) определяне, упражняване, делегиране, ограничаване или лишаване от родителската отговорност.

2. В делата по смисъла на параграф 1, буква б) може, по-специално, да се разглежда:

а) правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения;

[…]

г) поставянето на детето в семейство за отглеждане или по институционална грижа;

[…]“.

5 Член 2, точка 7 от този регламент гласи, че за целите на същия:

„терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на решение, на закона или по силата на [действащо] споразумение. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето“.

6 Глава II от посочения регламент, озаглавена „Компетентност“, обхваща по-конкретно раздел 2 със заглавие „Родителска отговорност“, който предвижда в членове 8—15 набор от правила относно компетентността на юрисдикциите на държавите членки в тази област.

7 Член 8 от Регламента е озаглавен „Обща компетентност“ и параграф 1 от него гласи:

„Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран“.

8 Член 15 от Регламент № 2201/2003 е озаглавен „Прехвърляне в съд, който е по-подходящ за разглеждането на делото“, и гласи:

„1. По силата на изключение, съдилищата на държава членка, които са компетентни по съществото на делото могат, ако смятат, че съдът на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ за разглеждането на делото, или на отделна част от него, и когато това [съответства на висшия] интерес [н]а детето:

а) да спр[ат] делото или част[та] от него и да покан[ят] страните да внесат искане пред съда на тази друга държава членка в съответствие с параграф 4; или

б) да изиска[т] от съда на другата държава членка да приеме компетентността в съответствие с параграф 5.

2. Параграф 1 се прилага:

а) по искане от страна; или

б) служебно от съда; или

в) по искане от съда на друга държава членка, с която детето има особена връзка, в съответствие с параграф 3.

Прехвърлянето, направено служебно от съда или по искане на съда на друга държава членка, трябва да се приеме поне от едната от страните.

3. Счита се, че детето има особена връзка с държава членка, по смисъла на параграф 1, ако тази държава членка:

а) [след сезирането на посочения в параграф 1 съд] се е превърнала в обичайно местопребиваване на детето; или

б) представлява предходното обичайно местопребиваване на детето; или

в) представлява мястото, определящо гражданството на детето; или

г) представлява обичайното местопребиваване на носителя на родителската отговорност; или

д) представлява мястото, където се намира имуществото на детето и делото засяга мерките за закрила на детето, свързани с управляването, съхраняването или разпореждането с това имущество.

4. Съдът на държавата членка, който е компетентен да разгледа делото по същество постановява срок, в който съдилищата на тази друга държава членка трябва да бъдат сезирани в съответствие с параграф 1.

Ако съдилищата не са сезирани до този момент, съдът, който е сезиран, продължава да упражнява компетентността си в съответствие с членове 8—14.

5. Съдилищата на тази друга държава членка могат, когато поради особените обстоятелства по делото е в най-добър интерес на детето, да приемат компетентността в рамките на шест седмици от своето сезиране в съответствие с параграф 1, буква а) или б). В този случай съдът, който е сезиран пръв, се отказва от компетентност. Иначе съдът, който е сезиран пръв, продължава да упражнява компетентността си в съответствие с членове 8—14.

6. Съдилищата си сътрудничат за целите на настоящия член или пряко, или посредством централните органи, определени в съответствие с член 53“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

9 Г-жа D. е гражданка на Обединеното кралство.

10 Първото ѝ дете е настанено в институция в Обединеното кралство през 2010 г., след като е било констатирано, от една страна, че г-жа D. страда от смущение на личността („асоциално поведение“), и от друга страна, че е упражнила физическо насилие върху това дете.

11 Поради предхождащите обстоятелства от медицински и семеен характер и докато все още е пребивавала в тази държава членка, г-жа D. участва на 27 август 2014 г., с оглед на бъдещото раждане на второто ѝ дете, R., в оценяване преди раждането, извършено от органите за закрила на детето по мястото на пребиваване. От това оценяване по-специално е видно, че г-жа D. проявява обич към първото си дете, възприема положително раждането на R. и се подготвя за това раждане, и по-конкретно има желание да работи със социалните работници в тази връзка. Компетентните органи обаче решават, че R. трябва веднага след раждането да бъде настанено в приемно семейство до започване на процедура по осиновяването му от трето лице.

12 Тогава г-жа D. прекратява договора си за наем и продава покъщнината си в Обединеното кралство, след което на 29 септември 2014 г. се настанява в Ирландия. R. е родено в тази втора държава членка на 25 октомври 2014 г. Оттогава двамата пребиват там.

13 Скоро след раждането на R. Агенцията иска от компетентния District Court (районен съд, Ирландия) да постанови настаняване на детето извън семейството. Искането обаче е отхвърлено, с мотива че Агенцията се е позовала на слухове, идващи от Обединеното кралство, които са недопустими като доказателства.

14 След като е сезиран с жалба от Агенцията, компетентният Circuit Court (окръжен съд, Ирландия) постановява R. да бъде настанено временно в приемно семейство. Впоследствие мярката е периодично подновявана. На г-жа D. е предоставено все пак право да посещава редовно детето си, от което тя се е възползвала.

15 Агенцията освен това иска от High Court (Върховен съд, Ирландия) делото да бъде прехвърлено за разглеждане по същество на High Court of Justice (England & Wales) (Върховен съд, Англия и Уелс, Обединено кралство) съгласно член 15 от Регламент № 2201/2003. Искането е подкрепено от особения процесуален представител на R.

16 С решение от 26 март 2015 г. High Court (Върховен съд) оправомощава Агенцията да отправи искане до High Court of Justice (England & Wales) (Върховен съд, Англия и Уелс) да упражни компетентността си по разглежданото дело.

17 Г-жа D. моли да ѝ бъде разрешено да обжалва това решение направо пред Supreme Court (Върховен съд, Ирландия), който след изслушване на страните уважава искането ѝ.

18 В акта за преюдициално запитване Supreme Court (Върховен съд) иска най-напред да се установи дали член 15 от Регламент № 2201/2003 може да се приложи към жалба, имаща за предмет процедура от публичноправен характер за настаняване на дете в приемно семейство, като разглежданата от него, независимо от факта, че понастоящем няма висящо производство в Обединеното кралство и че за обявяване на компетентността на съдилищата на тази държава членка следователно е необходимо органите за закрила на детето в посочената държава членка да приемат да се самосезират по случая на R., като започнат подобна процедура въз основа на своето вътрешно право.

19 По-нататък запитващата юрисдикция си задава въпроса как трябва да се тълкува посоченото в член 15 от Регламент № 2201/2003 понятие „[висш] интерес на детето“. Тя счита, че тази разпоредба не изисква съдът, който по принцип е компетентен, да извърши цялостно разглеждане на висшия интерес на детето, когато предвижда да прехвърли делото на съда на друга държава членка, смятан от него за по-подходящ за разглеждането му. Запитващата юрисдикция счита, че с оглед на принципа, че във висшия интерес на детето е тази преценка да

бъде направена от съда, който е по-подходящ, компетентният съд би трябвало по-скоро да извърши най-обща преценка на този въпрос, а съдът на другата държава членка трябва да извърши по-задълбочен анализ.

20 Накрая, запитващата юрисдикция си задава въпроса кои обстоятелства трябва да вземе предвид в рамките на една такава най-обща преценка. В тази връзка тя подчертава, че напълно законно г-жа D. е напуснала Обединеното кралство и се е установила в Ирландия преди раждането на R., като едновременно с това се пита дали въпреки това е възможно да се вземе предвид фактът, че нейното преместване е било мотивирано от опасението, че това дете ще ѝ бъде отнето от службите за закрила на детето на първата от тези две държави членки.

21 При тези обстоятелства Supreme Court (Върховният съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Приложим ли е член 15 от Регламент № 2201/2003 по отношение на основани на публичното право искания във връзка със закрила на детето, направени от местен орган в държава членка, в случаите, когато приемането на компетентността от съд на друга държава членка ще направи необходимо образуването на отделно производство от различен орган, в съответствие с различен правен ред и вероятно свързано с различна фактическа обстановка?

2) Ако отговорът на първия въпрос е положителен, в каква степен и изобщо трябва ли съдът да вземе предвид вероятните последици от уважаването на искането по член 15 по отношение на правото на свободно движение на засегнатите лица?

3) Ако понятието „[висш] интерес на детето“ по смисъла на член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 се отнася само до избора на съд, какви други фактори, които не са били вече взети предвид при преценката дали друг съд е „по-подходящ“, може да вземе предвид съдът в това отношение?

4) Може ли за целите на член 15 от Регламент № 2201/2003 съдът да вземе предвид материалното право, процесуалните разпоредби или съдебната практика на съответната държава членка?

5) В каква степен за целите на член 15 от Регламент № 2201/2003 националният съд следва да вземе предвид конкретните обстоятелства по делото, включително желанието на майката да се премести извън обсега на действие на социалните служби в нейната държава по произход, след което да роди детето си под юрисдикцията на друга държава, чиято социална система тя счита за по-благоприятна?

6) Кои въпроси по-специално трябва да разгледа националният съд, когато определя кой съд е най-подходящ да разгледа делото?“.

Производството пред Съда

22 Запитващата юрисдикция иска делото да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и член 107 от Процедурния правилник на Съда.

23 На 14 август 2015 г. по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат Съдът решава да не уважи това искане, като приема, че от изложените обстоятелствата не се установява необходимата спешност, която да обоснове прилагането на посоченото производство.

24 Въпреки това се взема решение делото да се разгледа с предимство съгласно член 53, параграф 3 от Процедурния правилник.

По исканията за възобновяване на устната фаза

25 След представянето на заключението на генералния адвокат на 16 юни 2016 г., с актове, подадени в секретариата на Съда съответно на 5 и 19 август 2016 г., Агенцията и Ирландия искат да се постанови възобновяване на устната фаза на производството, като изтъкват необходимостта от изясняване на представянето на процесуалната рамка на делото по главното производство, както е направено от запитващата юрисдикция.

26 В това отношение член 83 от Процедурния правилник предвижда, че във всеки един момент, след изслушване на генералния адвокат Съдът може да постанови възобновяване на устната фаза на производството, по-специално когато счита, че делото не е напълно изяснено.

27 В случая след изслушване на генералния адвокат Съдът обаче счита, че делото е достатъчно изяснено, тъй като необходимите за неговото решаване данни се намират в преписката и заинтересованите лица са могли да изразят становище по тях както писмено, така и устно. При тези обстоятелства не следва да се постановява възобновяване на устната фаза на производството.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

28 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 15 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че може да се прилага по отношение на основан на публичното право иск във връзка със закрила на детето, направено от компетентен орган на държава членка, като разглеждания иск в главното производство, когато за приемането на компетентността от съд на друга държава членка е необходимо преди това орган на тази друга държава членка да подаде иск, различен от подадения в първата държава членка, по силата на вътрешното си право и вероятно с оглед на различна фактическа обстановка.

29 Следва най-напред да се отбележи, че член 15 от Регламент № 2201/2003 се намира в глава II, раздел 2 от този регламент, където се въвежда набор от правила за компетентност по делата за родителска отговорност, от една страна, и че този член предвижда правило за специална компетентност, което е дерогация от прогласеното в член 8 от посочения регламент правило за обща компетентност, посочващо съдилищата по обичайното местопребиваване на детето като компетентни да решават тези дела по същество, от друга страна.

30 С оглед на структурата на глава II, раздел 2 от Регламент № 2201/2003 и на мястото, което заема в нея член 15, следва да се приеме, че материалното приложно поле на този член е същото като всички правила за компетентност, предвидени в посочения раздел, и по-конкретно на член 8 от посочения регламент (вж. в този смисъл решение от 19 ноември 2015 г., P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, т. 44).

31 В това отношение безспорно от текста на член 1, параграфи 1 и 2 от Регламент № 2201/2003 следва, че тези правила за компетентност се прилагат към „граждански дела“ относно определянето, упражняването, делегирането, ограничаването или лишаването от родителската отговорност, както тя е дефинирана в член 2, точка 7 от посочения регламент.

32 При все това многократно Съдът е приел, че предвидените в Регламент № 2201/2003 правила за компетентност в областта на родителската отговорност трябва да се тълкуват в светлината на съображение 5 от този регламент в смисъл, че са приложими към делата за родителска отговорност с предмет приемането на мерки за закрила на детето, включително когато по силата на вътрешното право на държава членка те се считат за публичноправни (вж. в този смисъл решения от 27 ноември 2007 г., C, C-435/06, EU:C:2007:714, т. 34 и 50—51, от 2 април 2009 г., A, C-523/07, EU:C:2009:225, т. 24 и 27—29 и от 26 април 2012 г., Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, т. 60 и 61).

33 От гореизложеното следва, че член 15 от Регламент № 2201/2003 е приложим към искане във връзка със закрила на детето, направено въз основа на публичното право от компетентния орган на държава членка и имащо за предмет приемането на мерки относно родителската отговорност.

34 По-нататък, що се отнася до въпроса дали член 15 от Регламент № 2201/2003 може да се прилага в случай, в който за приемането на компетентността от съд на друга държава членка е необходимо преди това орган на тази държава членка да подаде иск, различен от подадения в първата държава членка, по силата на вътрешното си право и вероятно с оглед на различна фактическа обстановка, следва да се отбележи, че от параграф 1 от този член следва, че подобно приемане зависи от условието, че разглежданата юрисдикция е била сезирана с искане, направено от страните по делото, или от компетентния съд на тази първа държава членка.

35 За сметка на това нито от този член, нито от някакъв друг член на Регламент № 2201/2003 може да се изведе, че подобно искане, направено от страните по делото или от юрисдикция на държава членка, която по принцип е компетентна, зависи от процесуално условие в допълнение към посоченото в предходната точка.

36 При все това, доколкото национално процесуално правило, съгласно което за приемането на компетентността от съд на друга държава членка е необходимо преди това орган на тази държава членка да подаде иск, различен от подадения в първата държава членка, е предназначено да се приложи единствено преди решението, с което съдът, който по принцип е компетентен, на тази първа държава членка, е поискал прехвърлянето на делото на съд на друга държава членка в приложение на член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 и на решението, с което тази друга юрисдикция е приела компетентността въз основа на параграф 5 от същия член, това правило не би могло да се счита за пречка за приемането на тези решения.

37 Освен това член 15 от Регламент № 2201/2003 допуска предявяването на този отделен иск от органа на другата държава членка да накара, ако е необходимо, съда на тази друга държава членка да вземе предвид различна фактическа обстановка от тази, която е можела да бъде взета предвид от първоначално компетентния съд. Напротив, подобна хипотеза е присъща на въведения с този член механизъм за прехвърляне на по-подходящия съд.

38 Поради гореизложените причини на първия въпрос следва да се отговори, че член 15 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че може да се прилага по отношение на основан на публичното право иск във връзка със закрила на детето, направен от компетентния орган на държава членка и имащ за предмет приемането на мерки относно родителската отговорност, като разглеждания иск в главното производство, когато за приемането на компетентността от съд на друга държава членка е необходимо преди това орган на тази друга държава членка да подаде иск, различен от подадения в първата държава членка, по силата на вътрешното си право и вероятно с оглед на различна фактическа обстановка.

По третия, четвъртия и шестия въпрос

39 С третия, четвъртия и шестия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи как да тълкува и какво е съотношението между понятията „по-подходящ“ и „[висш] интерес на детето“, посочени в член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003.

40 Член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 предвижда, че съдилищата на държава членка, които са компетентни по съществото на делото, могат, ако смятат, че съдът на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ за разглеждането на делото или на отделна част от него, и когато това е във висшия интерес на детето.

41 Тъй като понятията „по-подходящ“ съд и „[висш] интерес на детето“ по смисъла на тази разпоредба не са определени в никоя друга разпоредба на Регламент № 2201/2003, те следва да се тълкуват, като се отчита контекстът, в който те се вписват, и целите, преследвани с посочения регламент.

42 В самото начало следва да се отбележи, че съгласно съображение 12 от Регламент № 2201/2003 установените с него правила за определяне на компетентността по делата, свързани с родителска отговорност, са замислени с оглед на най-добрия интерес на детето.

43 Изискването, че прехвърлянето на делото на юрисдикция на друга държава членка трябва да бъде в полза на висшия интерес на детето, представлява, както по същество е посочил генералният адвокат в точка 70 от своето заключение, израз на водещия принцип, от който се е ръководил законодателят при съставянето на този регламент, от една страна, и който трябва да ръководи неговото прилагане в делата за родителска отговорност, които попадат в неговото приложно поле, от друга страна (вж. в този смисъл решения от 11 юли 2008 г., Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, т. 51, от 1 октомври 2014 г., E., C-436/13, EU:C:2014:2246, т. 45 и от 12 ноември 2014 г., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, т. 48).

44 В това отношение следва също да се отбележи, че вземането предвид на висшия интерес на детето в рамките на Регламент № 2201/2003 цели, както става ясно от съображение 33 от този регламент, да гарантира зачитането на основните права на детето (вж. в този смисъл решения от 23 декември 2009 г., Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, т. 53—55 и от 5 октомври 2010 г., McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, т. 60).

45 За гарантиране на отчитането на висшия интерес на детето при прилагането на правилата за компетентност, въведени с Регламент № 2201/2003 в областта на родителската отговорност, законодателят на Съюза е използвал, както става ясно от съображение 12 от този регламент, критерия за близост.

46 По силата на този критерий компетентността на съдилищата на държавите членки в областта на родителската отговорност по принцип се определя, в съответствие с член 8, параграф 1 от Регламент № 2201/2003, от обичайното местопребиваване на детето към момента на сезирането на съда.

47 При все това член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 позволява прехвърлянето на дадено дело на съд на държава членка, различен от този, който по принцип е компетентен, при условие, както става ясно от съображение 13 от този регламент, подобно прехвърляне да отговаря на специфични условия, от една страна, и да се прави само по изключение, от друга страна.

48 По този начин предвиденото в член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 правило за прехвърляне на съд на друга държава членка представлява правило за специална компетентност, дерогиращо от правилото за обща компетентност, прогласено в член 8,

параграф 1 от посочения регламент, поради което трябва да се тълкува стриктно (вж. по аналогия решения от 23 декември 2009 г., Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, т. 38 и от 21 октомври 2015 г., Гогова, C-215/15, EU:C:2015:710, т. 41).

49 В този контекст член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че съдът на държава членка, който по принцип е компетентен да разгледа дадено дело, трябва да обори произтичащата от този регламент силна презумпция в полза на запазването на собствената му компетентност, за да поиска прехвърлянето на делото на съд на друга държава членка, както е посочил генералният адвокат в точка 90 от своето заключение.

50 По-специално следва да се припомни, на първо място, че по силата на член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 прехвърлянето на дело в областта на родителската отговорност, от съд на държава членка, трябва да се извърши единствено в полза на съд на друга държава членка, с която засегнатото дете има „особена връзка“.

51 За доказване на наличието на подобна връзка в дадено дело трябва да се направи позоваване на елементите, изчерпателно изброени в член 15, параграф 3, букви а)—д) от Регламент № 2201/2003. От това следва, че от механизма за прехвърляне автоматично са изключени делата, в които тези елементи липсват.

52 Следва обаче да се констатира, че всички тези елементи, ако не изрично, то поне по същество, свидетелстват за близост между засегнатото от делото дете и държава членка, различна от тази, в която се намира съдът, компетентен да разгледа това дело въз основа на член 8, параграф 1 от този регламент.

53 Всъщност първите два елемента са свързани с местопребиваването на засегнатото дете в разглежданата друга държава членка, преди или след сезирането на съда, който по принцип е компетентен. Третият елемент е свързан с гражданството на това дете. Четвъртият елемент показва, в релевантните спорове, близостта на посоченото дете с другата държава членка поради имуществото, което то притежава там. Накрая, петият елемент се основава на връзката на близост, която детето има, посредством своите роднини, с дадена държава членка.

54 С оглед на естеството на посочените елементи следва да се приеме, че при прилагането на член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 към дадено дело компетентният съд трябва да сравни значимостта и интензитета на „общата“ връзка на близост със засегнатото дете по силата на член 8, параграф 1 от този регламент, с тези на „особената“ връзка на близост, за която показват един или повече от елементите, посочени в член 15, параграф 3 от този регламент, и която в конкретния случай съществува между това дете и някои други държави членки.

55 При все това само по себе си наличието на релевантна с оглед на обстоятелствата по делото „особена връзка“ по смисъла на член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 между детето и друга държава членка не предопределя задължително въпроса дали, освен това, съд на тази друга държава членка е по смисъла на тази разпоредба „по-подходящ за разглеждането на делото“ от компетентния съд, нито, ако това е така, въпроса дали прехвърлянето на делото на този последен съд е в полза на висшия интерес на детето.

56 При това положение компетентната юрисдикция трябва още да определи, на второ място, дали в рамките на втората държава членка, с която детето има особена връзка, има съд, който е по-подходящ да разгледа делото.

57 За тази цел компетентният съд трябва да реши дали прехвърлянето на делото на този друг съд е от естество да придаде реална и конкретна добавена стойност за приемането на решение относно детето, в сравнение с оставянето на делото при него. В тази връзка той може да вземе

предвид, наред с останалите данни, процесуалните правила на другата държава членка, като тези, приложими към събирането на доказателствата, необходими за разглеждането на делото. За сметка на това при подобна преценка компетентният съд не би трябвало да взема предвид материалното право на тази друга държава членка, което евентуално би било приложимо от съда на последната, в случай че делото му бъде прехвърлено. Всъщност подобно вземане предвид би било в разрез със стоящите в основата на Регламент № 2201/2003 принципи на взаимно доверие и на взаимно признаване на съдебните решения (вж. в този смисъл решения от 23 декември 2009 г., Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, т. 45 и от 15 юли 2010 г., Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, т. 70 и т. 71).

58 На трето и последно място, изискването, че прехвърлянето трябва да съответства на висшия интерес на детето, предполага компетентният съд да гарантира, с оглед на конкретните обстоятелства по делото, че планираното от него прехвърляне на съд на друга държава членка няма да има негативно отражение върху положението на засегнатото дете.

59 За тази цел компетентният съд трябва да прецени евентуалното негативно отражение, което подобно прехвърляне би могло да има върху привързаността, семейните и социални отношения на засегнатото от делото дете или върху неговото имуществено положение.

60 В този контекст компетентният съд може също да реши на основание член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 да поиска прехвърлянето не на цялото дело, а единствено на специфична част от него, ако това е обосновано от обстоятелствата, които го характеризират. Подобна възможност може по-специално да се предвиди, когато връзката на близост с друга държава членка не засяга пряко самото дете, а един от носителите на родителската отговорност, поради причината, посочена в член 15, параграф 3, буква г) от Регламент № 2201/2003.

61 Предвид гореизложените съображения на третия, четвъртия и шестия въпрос следва да се отговори, че член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че:

— за да може да приеме, че съд на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ, компетентният съд на държава членка трябва да се увери, че прехвърлянето на делото на подобен съд е от естество да придаде реална и конкретна добавена стойност на разглеждането на това дело, с оглед по-конкретно на приложимите в посочената друга държава членка процесуални правила,

— за да може да приеме, че подобно прехвърляне съответства на висшия интерес на детето, компетентният съд на държава членка трябва по-конкретно да се увери, че то няма да има негативно отражение върху положението на детето.

По втория и петия въпрос

62 С втория и петия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че при прилагането на тази разпоредба в конкретно дело за родителска отговорност компетентният съд на държава членка трябва да отчита отражението на възможно прехвърляне на това дело на съд на друга държава членка върху правото на свободно движение на засегнатите лица или причината, поради която майката на въпросното дете е използвала това право, преди да сезира този съд.

63 В тази връзка следва да се припомни, че както беше посочено в точка 42 от настоящото решение, предвиденото в член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 правило е създадено, подобно на другите предвидени в този регламент правила за компетентност в областта на

родителската отговорност, в зависимост от висшия интерес на детето, и че въпросът дали в даден случай прехвърлянето на делото съответства на този висш интерес предполага по-конкретно, както беше посочено в точка 58 от настоящото решение, да се провери дали подобно прехвърляне няма негативно отражение върху положението на засегнатото дете.

64 От това следва, че опасността от негативно отражение на възможно прехвърляне на делото върху правото на свободно движение на засегнатото дете е част от елементите, които трябва да се вземат предвид при прилагането на член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003.

65 За сметка на това съображенията, свързани с други лица, които могат да бъдат засегнати от делото, по принцип не следва да се вземат предвид, освен когато са също релевантни за преценката на посочената опасност за детето.

66 Вследствие на това евентуалното отражение на подобно прехвърляне върху правото на свободно движение на другите засегнати лица, включително майката на въпросното дете, не следва да се взема предвид от компетентния съд, стига то да не нанася вреди върху положението на това дете. Същото важи за причината, поради която майката на детето е използвала правото си на свободно движение преди сезирането на компетентния съд.

67 Следва, че на втория и петия въпрос следва да се отговори, че член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че при прилагането на тази разпоредба в конкретно дело за родителска отговорност компетентният съд на държава членка не трябва да взема предвид нито отражението на възможно прехвърляне на това дело на съд на друга държава членка върху правото на свободно движение на засегнатите лица, различни от разглежданото дете, нито причината, поради която майката на това дете е упражнила това право преди неговото сезиране, освен ако подобни обстоятелства могат да се отразят негативно върху положението на посоченото дете.

По съдебните разноски

68 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) **Член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че може да се прилага по отношение на основан на публичното право иск във връзка със закрила на детето, направен от компетентния орган на държава членка и имащ за предмет приемането на мерки относно родителската отговорност, като разглеждания иск в главното производство, когато за приемането на компетентността от съд на друга държава членка е необходимо преди това орган на тази друга държава членка да подаде иск, различен от подадения в първата държава членка, по силата на вътрешното си право и вероятно с оглед на различна фактическа обстановка.**

2) Член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че:

— за да може да приеме, че съд на друга държава членка, с която детето има особена връзка, е по-подходящ, компетентният съд на държава членка трябва да се увери, че прехвърлянето на делото на подобен съд е от естество да придаде реална и конкретна добавена стойност на разглеждането на това дело, с оглед по-конкретно на приложимите в посочената друга държава членка процесуални правила,

— за да може да приеме, че подобно прехвърляне съответства на висшия интерес на детето, компетентният съд на държава членка трябва по-конкретно да се увери, че то няма да има негативно отражение върху положението на детето.

3) Член 15, параграф 1 от Регламент № 2201/2003 трябва да се тълкува в смисъл, че при прилагането на тази разпоредба в конкретно дело за родителска отговорност компетентният съд на държава членка не трябва да взема предвид нито отражението на възможно прехвърляне на това дело на съд на друга държава членка върху правото на свободно движение на засегнатите лица, различни от разглежданото дете, нито причината, поради която майката на това дете е упражнила това право, преди неговото сезиране, освен ако подобни обстоятелства могат да се отразят негативно върху положението на посоченото дете.

Подписи